

Classroom routines

শ্ৰেণীকোঠাৰ ৰুটিন

Teacher Education
through School-based
Support in India
www.TESS-India.edu.in

অনুবাদ আৰু অভিযোজন : ৰাজ্যিক শিক্ষা-গৱেষণা আৰু প্ৰশিক্ষণ পৰিষদ, অসম

<http://creativecommons.org/licenses/>

TESS-India (Teacher Education through School-based Support) aims to improve the classroom practices of elementary and secondary teachers in India through the provision of Open Educational Resources (OERs) to support teachers in developing student-centred, participatory approaches. The TESS-India OERs provide teachers with a companion to the school textbook. They offer activities for teachers to try out in their classrooms with their students, together with case studies showing how other teachers have taught the topic and linked resources to support teachers in developing their lesson plans and subject knowledge.

TESS-India OERs have been collaboratively written by Indian and international authors to address Indian curriculum and contexts and are available for online and print use (<http://www.tess-india.edu.in/>). The OERs are available in several versions, appropriate for each participating Indian state and users are invited to adapt and localise the OERs further to meet local needs and contexts.

TESS-India is led by The Open University UK and funded by the UK government.

Video resources

Some of the activities in this unit are accompanied by the following icon: . This indicates that you will find it helpful to view the TESS-India video resources for the specified pedagogic theme.

The TESS-India video resources illustrate key pedagogic techniques in a range of classroom contexts in India. We hope they will inspire you to experiment with similar practices. They are intended to complement and enhance your experience of working through the text-based units, but are not integral to them should you be unable to access them.

TESS-India video resources may be viewed online or downloaded from the TESS-India website, <http://www.tess-india.edu.in/>. Alternatively, you may have access to these videos on a CD or memory card.

Version 2.0 EE01v2
Assam

*Except for third party materials and otherwise stated, this content is made available under a Creative Commons Attribution-ShareAlike licence: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>
TESS-India is led by The Open University UK and funded by UK aid from the UK government*

এই গোটটো কিহৰ বিষয়ে (What this unit is about)

শ্ৰেণীকোঠাত ইংৰাজী ব্যৱহাৰৰ ক্ষেত্ৰত আপোনাৰ ৰুটিনৰ মানদণ্ড উন্নত কৰাৰ বাবে এই গোটটোত ভাষাৰ মূল কথন আৰু শ্ৰৱণ কৌশলৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়া হৈছে।

বিদ্যালয়ৰ দিনটোৰ আৰম্ভণি, সামৰণি আৰু আনুষ্ঠানিক পাঠৰ মাজত আপুনি আৰু আপোনাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে কোৱা সকলোবোৰ কথাৰ বিষয়ে ভাবক। ভাষাৰ শিকন আৰু শিক্ষণৰ বাবে আপুনি ঘনাই পোৱা এই মুহূৰ্তবোৰেই হৈছে সুন্দৰ সুযোগ।

যদি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে ঘৰুৱা বা সমাজৰ জৰিয়তে ইংৰাজীৰ কোনোধৰণৰ পৰিৱেশ পোৱা নাই, তেনেহ'লে সম্ভৱতঃ আপুনিয়েই আপোনাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে ইংৰাজীৰ আটাইতকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ উৎস।

আপুনি নিজৰ ইংৰাজী জ্ঞানক লৈ এশ শতাংশই দৃঢ় বা সন্দেহ নহ'বও পাৰে, কিন্তু ইংৰাজীক পৃথিৱীৰ সকলোতে বিভিন্ন স্তৰত সামৰ্থ অনুযায়ী বিভিন্ন কথন-ভংগীৰে গ্ৰহণযোগ্যভাৱে বহুলভাৱেই কোৱা হয়।

অভ্যাস আৰু উৎসাহৰ জৰিয়তে সকলোৱে ইংৰাজী শিকিব পাৰে। আপুনি শ্ৰেণীকোঠাত ইংৰাজীৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে ৰুটিনখন উন্নতমানৰ কৰি প্ৰস্তুত কৰাত সহায়ক হোৱাকৈ এই গোটটোত ত্ৰি যা-কলাপ, ঘটনা অধ্যয়ন আৰু সমলসমূহ সজাই তোলা হৈছে।

এই গোটটোৰ পৰা কি শিকিব পাৰিব (What you can learn in this unit)

- ইংৰাজী কথন আৰু শ্ৰৱণৰ বাবে শ্ৰেণীকোঠাৰ ৰুটিনৰ মানদণ্ড উন্নত কৰিব পাৰিব।
- ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ সৈতে ইংৰাজী ভাষাৰ খেলৰ (Language games) ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰিব।
- আপোনাৰ পৰ্যায়ত ইংৰাজীৰ চৰ্চা বা অনুশীলন কৰিব পাৰিব।

১) শিক্ষকৰ কথোপকথনৰ ব্যৱহাৰ (1 Using teacher talk)

শিক্ষকৰ কথোপকথনৰ বিষয়ে আপুনি ভাবিবলৈ আৰম্ভ কৰক আৰু লগতে ইয়াক ইংৰাজী শিকোৱাৰ বাবে কেনেকৈ ব্যৱহাৰ কৰিব ভাবক।

ত্ৰি যা-কলাপ ১ : শিক্ষকৰ কথোপকথন : এক পৰিকল্পিত কাৰ্য (Activity 1: 'Teacher talk': a planning activity)

সৰু ল'ৰা-ছোৱালীয়ে “শিক্ষক, শিক্ষক” খেলা দেখিছেনে? সৰুতে হয়তো আপুনিও খেলিছিল। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে সদায় শিক্ষকক অনুকৰণ কৰি ভাল পায়। এনেকৈয়ে শিক্ষকৰ কথোপকথনৰ জৰিয়তে আন কোনেও শব্দ বা খণ্ডবাক্যবোৰ নিশিকোৱাকৈ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে শ্ৰেণীকোঠা পৰিচালনাৰ ভাষা শিকিবলৈ ভাল পায়। সেয়ে, শ্ৰেণীকোঠাত আপুনি যি কয় আৰু কৰে আপোনাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলেও তেনেকৈয়ে ক'বলৈ আৰু কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰে। আপুনি এই জ্ঞানকেই সাধাৰণ ভাষা অনুশীলনত বিভিন্ন প্ৰকাৰে স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱে ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে।

তলত ইংৰাজীত দিয়া বাক্যবোৰ পঢ়ক। নিজে অথবা এজন সহকৰ্মীৰ লগত ডাঙৰকৈ পঢ়ক। ইতিমধ্যে শ্ৰেণীকোঠাত আপোনাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ লগত ব্যৱহাৰ কৰা বাক্য বা খণ্ডবাক্যবোৰত চিন দিয়ক।

- 'Good morning/good afternoon/good evening, students/class.'
- 'Please sit down/Yes, you may sit down now.'
- 'Please stand up. Thank you!'
- 'Please stand up when you speak.'
- 'Who knows this word?'
- 'Put your hands up, please! Those who know the answer!/Those who have finished their work! Hands down!'
- 'Yes, come in, please.'
- 'Please wait.'

- 'Let the others speak!'
- 'One at a time, please.'
- 'Please come to the board and write the date.'
- 'Thank you. Please go back to your place now.'
- 'Open your books/notebooks. Close your books.'
- 'You may go out.'
- 'See you tomorrow.'

এই তালিকাত নথকা অথচ আপুনি ইতিমধ্যে ইংৰাজীত ব্যৱহাৰ কৰা আন শব্দ বা বাক্য আছে নেকি?

এতিয়া আপুনি আগতে ব্যৱহাৰ নকৰা বাক্যবোৰ তালিকাৰ পৰা বাছি উলিয়াওক। ঘৰ বা লগৰ শিক্ষক এজনৰ লগত ডাঙৰকৈ বাক্যবোৰ পঢ়িবলৈ অভ্যাস কৰক। বাক্যবোৰ উন্নত বা বেলেগ কৰিব পাৰি নেকি আপুনি ভাবি চাওক।

আপোনাক বুজিবলৈ আপোনাৰ অংগ-ভংগীয়ে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক সহায় কৰিব। 'Open your books', and 'Come in' ('কিতাপবোৰ খোলা' আৰু "ভিতৰলৈ আহ") - এই ধৰণৰ বাক্যবোৰ আপুনি কেনেকৈ ইংগিতেৰে দেখুৱাব? বাক্যবোৰ কওঁতে আপুনি অংগ-ভংগীৰে অভ্যাস কৰক।

যেতিয়া কোনো এটা খণ্ডবাক্যৰ বিষয়ে আপুনি নিশ্চিত তেতিয়া আপুনি সেইটো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ লগত ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ যত্ন কৰক। লাহে লাহে প্ৰতিটো সপ্তাহতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ লগত ব্যৱহাৰ কৰা ইংৰাজী খণ্ডবাক্যৰ সংখ্যা বঢ়াওক। প্ৰথমতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে আপোনাক সঁহাৰি নিদিলেও আপুনি ইয়াক এৰি নিদিব - অংগ-ভংগীৰ জৰিয়তে লাহে লাহে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে ইংৰাজী খণ্ডবাক্যবোৰ শিকিব।

ঘটনা অধ্যয়ন ১ লৈ মন কৰক। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ লগত যাতে ইংৰাজী অনুশীলন কৰিব পাৰে তাৰবাবে এজন শিক্ষকে নিজৰ ইংৰাজী উন্নত কৰিবলৈ কেনেকৈ চেষ্টা কৰিছে চাওক।

ঘটনা অধ্যয়ন ১ : মৃদুল বৰুৱাই ইংৰাজী অনুশীলন কৰিছে

(Case Study 1: Mridul Baruah practises English)

মৃদুল বৰুৱাই তৃতীয় শ্ৰেণীত সকলো বিষয় পঢ়ায়। তৃতীয় শ্ৰেণীৰ সকলো প্ৰথম প্ৰজন্মৰ শিকাৰু। যেতিয়া মৃদুল বৰুৱাই শিক্ষক হিচাপে তেওঁৰ কাম আৰম্ভ কৰিছিল, তেতিয়া প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত ইংৰাজী শিকোৱা হোৱা নাছিল। কিন্তু, কেইবছৰমানৰ পাছত ৰাজ্য চৰকাৰে প্ৰথম শ্ৰেণীৰ পৰা ইংৰাজী শিকোৱাৰ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰিলে। ৰাজ্যৰ সকলো প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ৰ শিক্ষকক ইংৰাজী ভাষা শিকোৱাৰ পদ্ধতিৰ ওপৰত পাঁচ দিনীয়া প্ৰশিক্ষণ দিলে।

প্ৰশিক্ষণৰ পাছতো মই নিজে আশ্বস্ত হ'ব পৰা নাছিলো। মোৰ নিজৰ ইংৰাজী জ্ঞান আছিল তেনেই সীমিত আৰু ইংৰাজী কথনত বৰ অসহায় অনুভৱ কৰাৰ লগতে ইংৰাজী ভুল হ'ব বুলি সততে চিন্তিত হৈ আছিলোঁ। মই প্ৰতিদিনেই ৰেডিঅ'ৰ ইংৰাজী ভাষাৰ অনুষ্ঠানবোৰ শুনিবলৈ সিদ্ধান্ত লৈছিলোঁ। মই আনকি মোৰ পত্নীকো প্ৰতি সন্ধিয়া মোৰ লগত ইংৰাজীত কথা পাতিবলৈ কৈছিলোঁ কাৰণ তেওঁৰ ইংৰাজী মোতকৈ ভাল আছিল।

মই ম'বাইলত 'How are you?' ('তোমাৰ খবৰ কি?'), 'My name is Mridul Baruah' (মোৰ নাম মৃদুল বৰুৱা), 'I am a teacher' (মই এজন শিক্ষক), 'I live in Assam' (মই অসমত থাকোঁ) ইত্যাদি ধৰণৰ বাক্যবোৰ ইংৰাজীত ৰেকৰ্ড কৰি অভ্যাস কৰিবলৈ ল'লোঁ। পাছত সেইবোৰ মই বজাই শুনো আৰু অলপ উন্নত কৰি পুনৰ ৰেকৰ্ড কৰোঁ। মই স্বীকাৰ কৰোঁ যে, মাজে মাজে মই এইবোৰ অকনমান অনুশীলনো কৰিছিলোঁ, কিন্তু মই বুজি পালোঁ যে, এই অনুশীলনে মোৰ ইংৰাজীৰ মান উন্নত কৰিছিল আৰু মোক অধিক আত্মবিশ্বাসী কৰি গঢ়ি তুলিছিল।

বিদ্যালয়ৰ আন শিক্ষকৰ লগ লাগি মই প্ৰতিদিনে শ্ৰেণীত প্ৰয়োগ কৰিব পৰাকৈ নিৰ্দেশনাৰ এখন তালিকা প্ৰস্তুত কৰিছিলোঁ। উদাহৰণস্বৰূপে, 'Sit down now, please', 'Everybody up', 'Can you come to the board?' 'I want you to make two lines', আৰু 'Can you make a big circle?' মই ঘৰত এইবোৰ ডাঙৰকৈ আৰু স্পষ্টকৈ অনুশীলন কৰিছিলোঁ। মই শ্ৰেণীত ইংৰাজীতে নিৰ্দেশনা দিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিলোঁ, লগতে অংগ-ভংগী দেখুৱাই লাহে লাহে কৈছিলোঁ।

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে ভালদৰে সঁহাৰি জনাইছিল। মোৰ বা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ কিবা ভুল হ'লে মই দুঃখিত বা চিন্তিত নহ'বলৈ চেষ্টা কৰিছিলোঁ।

আৰু তেওঁলোকক তেওঁলোকৰ অংশগ্ৰহণৰ বাবে ভয় খুৱাবলৈ বিচৰা নাছিলোঁ। মই জানো যে, নতুন কিবা এটা শিকোতে ভুল হ'বই। ভুলকৈ কোৱাৰ বাবে শাস্তি দিয়াতকৈ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে ক'বলৈ প্ৰয়াস কৰাৰ বাবে মই তেওঁলোকক পুৰস্কৃত কৰাৰ বাবেহে যত্ন কৰিছিলোঁ।

চিন্তন (Pause for thought)

- মৃদুল বৰুৱাই ইংৰাজীৰ বাবে কি সমল ব্যৱহাৰ কৰিছিল?
- মৃদুল বৰুৱাই ইংৰাজী উন্নত কৰাৰ বাবে আৰু কি কৰিব পাৰিলেহেঁতেন?
- ইংৰাজী অনুশীলনৰ বাবে আপুনি কি কৰে?
- আপুনি কাৰ লগত অনুশীলন কৰিব পাৰে?
- নিয়মিতভাৱে ইংৰাজী শুনিবলৈ আপুনি কি সমল ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে?

২) পৰ্যাপ্ত পৰিমাণে ইংৰাজী ব্যৱহাৰৰ বাবে শ্ৰেণীকোঠাৰ ৰুটিন (2 Establishing classroom routines to use more English)

ত্ৰি য়া-কলাপ ২: আপোনাৰ ইংৰাজীৰ ব্যৱহাৰ বঢ়াওক (Activity 2: Increase your use of English)

শ্ৰেণীত নিয়মীয়াকৈ কৰিব পৰাকৈ ত্ৰি য়া-কলাপৰ কথা ভাবক আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ দ্বাৰা এই ত্ৰি য়া-কলাপ কৰাৰ আগতে, কৰি থকাৰ সময়ত আৰু ত্ৰি য়া-কলাপৰ শেষত কি ক'ব চিন্তা কৰক। সাধাৰণতে অসমীয়া বা স্থানীয় ভাষাত যি কয় তাক আকৌ এবাৰ ইংৰাজীতে কওক।

১ নং টেবুলৰ দৰে এখন টেবুল প্ৰস্তুত কৰক আৰু আপুনি কি ক'ব সেই কথাৰে সোঁহাতৰ ঘৰকেইটা পূৰ কৰক। আমি এটা উদাহৰণ দাঙি ধৰিছোঁ —

টেবুল নং ১: আপোনাৰ ইংৰাজীৰ ব্যৱহাৰ বঢ়াওক

Getting ready for a game	'Are you ready to start?'
Beginning a lesson	
Instructions for using a book	
Maintaining discipline	
Ending a lesson	
Organising students to move	

ইংৰাজীত এই শব্দবোৰ কোৱাৰ অভ্যাস কৰক, ডাঙৰকৈ, লাহে লাহে আৰু তাৰপাছত অকনমান খৰকৈ। প্ৰতিটো নিৰ্দেশনাৰ বাবে ভংগীমা বা অংগ-ভংগী বা কাৰ্য সঠিকভাৱে কৰক। বন্ধু, সম্পৰ্কীয় বা সহকৰ্মীৰ লগত এইবোৰ অনুশীলন কৰক।

যেতিয়া আপোনাৰ আত্মবি হাস বাঢ়িব, তেতিয়া আপুনি শ্ৰেণীকোঠাত নতুন ইংৰাজী বাক্য প্ৰয়োগ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰক। ভংগীমা ব্যৱহাৰ কৰক আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক ইংৰাজী, অসমীয়া বা স্থানীয় ভাষাৰে সঁহাৰি জনাবলৈ উৎসাহিত কৰক।

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক ইংৰাজীত অভিবাদন জনোৱাৰ অভ্যাস কৰি লওক আৰু শ্ৰেণীকোঠাত সদায় পালন কৰা বা কৰা কামবোৰৰ বিষয়ে ইংৰাজীতে নিৰ্দেশনা দিয়ক। আপুনি যেতিয়া তেওঁলোকক অনুৰোধ কৰি কিবা ক'ব তেতিয়া এই শব্দবোৰ যেনে 'Thank you, please' আদিৰ দৰে শব্দবোৰৰ প্ৰয়োগ আপুনি নিজে কৰি তেওঁলোকক ক'বলৈ শিকাওক। লগতে, 'Good morning, sorry, excuse me' আদি শব্দবোৰ আপোনাক বা প্ৰত্যেকৰে লগত ক'বলৈ শিকাওক আৰু কোঠাত সোমোৱা ওলোৱা আদিৰ সঠিক ব্যৱহাৰ কৰি ক'বলৈ শিকাওক উদাহৰণস্বৰূপে, 'May I....., Can I....' শ্ৰেণীকোঠা পৰিষ্কাৰকৈ ৰখাৰ বিষয়ে, নতুবা শ্ৰেণীত উপস্থিত থকা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সংখ্যা গণনা কৰাৰ কথা কওঁতে ইংৰাজী ব্যৱহাৰ কৰক।

আপুনি যেতিয়া নিয়মীয়াকৈ এই কামবোৰ কৰিব, ইংৰাজীত আপোনাৰ আত্মবিধাৰ বাঢ়িব। ইংৰাজী শ্ৰৱণ আৰু কথনত যেতিয়া আপুনি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ মূল্যায়ন কৰিব তেতিয়া আপুনি এইটো নিৰীক্ষণ কৰিব পাৰে যে, তেওঁলোকে প্ৰতিটো ইংৰাজী শব্দ নুবুজাকৈয়ে সাধাৰণভাৱে অৰ্থ বুজি পাইছেনে নাই। উদাহৰণস্বৰূপে, আপুনি যেতিয়া সদায় স্কুল ছুটিৰ পাছত ক'ব 'See you tomorrow' ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলেও এই কথাটো শিকি পেলাব। আপুনি কোৱালৈ চাই তেওঁলোকে বুজি ল'ব যে, এইটো 'Goodbye' কোৱাৰ সলনিও ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে কাৰণ তেওঁলোকে প্ৰতিটো শব্দৰ অৰ্থ বেলেগে বেলেগে নাজানিবও পাৰে।

সময়ৰ লগে লগে আপুনি লক্ষ্য কৰিব যে, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে এই শব্দ আৰু বাক্যবোৰ পুনঃ পুনঃ ভাৱে বা নিয়মীয়াকৈ শুনি মনত ৰাখিব, আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে তেওঁলোকৰ শিকনক নতুন পৰিৱেশত ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ যত্ন কৰিব।

যিসকল ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে 'See you tomorrow' টো মনত ৰাখিব পাৰে তেওঁলোকে 'tomorrow' শব্দটোও শিকিব আৰু ইয়াক নতুন ধৰণে বা বেলেগ ধৰণেও ব্যৱহাৰ কৰিব। উদাহৰণস্বৰূপে, 'Tomorrow I go to the city' নতুবা, তেওঁলোকে নিশ্চয় 'Goodbye' কোৱাৰ দৰেই 'See you' বুলি ক'ব।

স্বতঃস্ফূৰ্ত ভাষাৰ অনুশীলনৰ বাবে আপুনি এই অনানুষ্ঠানিক, অপৰিকল্পিত সুযোগবোৰ গ্ৰহণ কৰিব পাৰে। সম্ভাৱ্য সকলো প্ৰকাৰৰ যত্নৰে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক ইংৰাজী কথনত অনুপ্রাণিত কৰক। তেওঁলোকে যেতিয়া ইংৰাজী কয় তেতিয়া সাৱধানে শুনক, কিন্তু সৰু-সুৰা দুই এটা ভুল কৰিলে মাজত কথা কৈ শুধৰাবলৈ চেষ্টা নকৰিব। মূল্যায়নৰ বাবে ডাঙৰ নোট বহী এখনত প্ৰতিজন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বাবে এটা বা দুটাকৈ পৃষ্ঠা ৰাখক। এই পৃষ্ঠাকেইটা তেওঁলোকৰ অগ্ৰগতিৰ খতিয়ান নথিভুক্ত কৰাৰ বাবে প্ৰমাণ হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰক। কোনজন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে সহজভাৱে আৰু আত্মবিধাৰে কৈছে আপুনি লিখি ৰাখক আৰু কোনজনে এতিয়াও ক'বলৈ লাজ কৰিছে তাকো লিপিবদ্ধ কৰি ৰাখক। লাজকুৰীয়াজনক পুনৰবাৰ ক'বলৈ সুযোগ দিয়ক আৰু ইংৰাজীতে কিবা ক'বলৈ উৎসাহিত কৰক, লগতে তেনেকৈ কোৱাৰ বাবে প্ৰশংসা কৰক। যদি আপোনাৰ শ্ৰেণীকোঠাটো ডাঙৰ, আপুনি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সফলতাৰ মূল্যায়নৰ বাবে এখন সাধাৰণ নিৰীক্ষণৰ তালিকা (Checklist) প্ৰস্তুত কৰি ল'ব পাৰে।

টেবুল ২ : ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সফলতাৰ নিৰীক্ষণ তালিকা (Student Progress Checklist)

Students' names	Uses words occasionally	Uses sentences occasionally	Uses words frequently	Uses sentences frequently	Feels too shy to speak
ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ নাম	শব্দসমূহ মাজে সময়ে ব্যৱহাৰ কৰা	বাক্যসমূহ মাজে সময়ে ব্যৱহাৰ কৰা	শব্দসমূহ সঘনাই ব্যৱহাৰ কৰা	বাক্যসমূহ সঘনে ব্যৱহাৰ কৰা	কথা ক'বলৈ অতি লজ্জাবোধ কৰা

১ নং সমল 'শিকনৰ বাবে কথোপকথন' মন কৰক। শ্ৰৱণ আৰু কথনৰ বাবে শ্ৰেণীকোঠাৰ ৰুটিনৰ গুৰুত্বৰ বিষয়ে অধিক বুজিবলৈ এই সমল ব্যৱহাৰ কৰক।

ত্ৰি য়া-কলাপ ৩ঃ শ্ৰেণীকোঠাত নিজৰ কোৱা কথা ৰেকৰ্ড কৰা (Activity 3: Record yourself in the classroom)

শ্ৰেণীকোঠালৈ আপোনাৰ ম'বাইল ফোনটো লৈ যাওক আৰু পাঠ এটা আদান-প্ৰদান কৰোঁতে প্ৰথম দহ মিনিটত আপুনি সাধাৰণতে যি ইংৰাজী ব্যৱহাৰ কৰে সেয়া লিপিবদ্ধ কৰক (এই পাঠটো ভাষাৰ পাঠ নহ'লেও হয়)।

পাছত দুবাৰ তিনিবাৰ লিপিবদ্ধ কৰা কথাখিনি শুনক আৰু প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ দিয়ক।

- আপুনি কিমান ইংৰাজী ক'লে? আপুনি কি শব্দ বা খণ্ডবাক্য ব্যৱহাৰ কৰিলে?
- আপুনি কিমান ইংৰাজী ব্যৱহাৰ কৰিলে সেই লৈ আপুনি আচৰিত হৈছিলনে? আপুনি আশা কৰাতকৈ এইবোৰ বেছি নে কম আছিল?
- আপোনাক প্ৰতি সঁহাৰি জনাওঁতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে ইংৰাজী ব্যৱহাৰ কৰিছিলনে? আপুনি কোৱা কথাবোৰ তেওঁলোকে বুজি পাইছে বুলি আপুনি কেনেকৈ জানিলে?
- সেই দহ মিনিট সময়ত আপুনি অসমীয়া বা স্থানীয় ভাষা ব্যৱহাৰ কৰিছিল নেকি? কেতিয়া কৰিছিল আৰু কিয় কৰিছিল?
- অসমীয়া বা স্থানীয় ভাষা ব্যৱহাৰ কৰা অংশটো পুনৰ শুনক। এতিয়া আপুনি সেই একেখিনি কথা ক'বৰ বাবে ইংৰাজী শব্দ বা বাক্য ভাবিব পাৰেনে? এইবোৰ লিখক - শব্দবোৰ লৈ নিজে নিশ্চিত নহ'লে অভিধান ব্যৱহাৰ কৰক নতুবা বন্ধু বা সহকৰ্মীক সোধক। শ্ৰেণীকোঠাত এই শব্দবোৰ ব্যৱহাৰ কৰিব পৰাটোৱেই আপোনাৰ প্ৰত্যাশন।

৩) ভাষাৰ খেল (3 Language games)

শ্ৰেণীকোঠাত ত্ৰি য়া-কলাপ আৰম্ভ কৰাৰ বাবে ভাষাৰ খেল প্ৰয়োগ এটা উপায়। ২ নং ঘটনা অধ্যয়নত এগৰাকী নতুন শিক্ষকে নিজৰ আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ ইংৰাজী কথন আৰু শ্ৰৱণ দক্ষতাক উন্নীত কৰাৰ বাবে এটা ভাষাৰ খেল আৰম্ভ কৰে।

ঘটনা অধ্যয়ন ২ : সীমা দাসে ইংৰাজী ভাষাৰ খেল আৰম্ভ কৰে (Case Study 2: Sima Das introduces games in English)

সীমা দাস এগৰাকী নতুন শিক্ষক আছিল। তেওঁ ইংৰাজী ভাষা প্ৰয়োগত আত্মবিশ্বাসী নাছিল। তেওঁ নিজৰ শ্ৰেণীকোঠা পৰিচালনা কৰা কৌশল উন্নত কৰিব বিচাৰিছিল।

“মই প্ৰতিদিনে ইংৰাজী শ্ৰৱণৰ বাবে এটা খেল প্ৰয়োগ কৰিম বুলি ঠিৰাং কৰিছিলোঁ। (সমল ২ ৰ 'Do what I say' লৈ মন কৰক) এই খেলত কিছুমান সাধাৰণ নিৰ্দেশ প্ৰয়োগ কৰা হৈছিল আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক মই কি কৈছো তাক সাৱধানেৰে শুনিবলৈ আৰু উত্তৰ দিবলৈ কোৱা হৈছিল। শব্দৰ লগে লগে মই অংগ-ভংগী আৰম্ভ কৰিছিলোঁ যেতিয়া ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল নিৰ্দেশৰ লগত সহজ হৈ পৰিছিল তেতিয়া মই লাহে লাহে মাত্ৰ শব্দহে ক'বলৈ ল'লোঁ। সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মনোযোগ আকৰ্ষণ কৰাত আৰু মই স্পষ্টকৈ কোৱাত মোৰ অলপ সময় লাগিল।

এই খেলৰ জৰিয়তে শিক্ষক হিচাপে (নিৰ্দেশনা দিয়াৰ ক্ষেত্ৰত) মোৰ ভূমিকা শক্তিশালী কৰিলোঁ। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মনোযোগ দিবলগীয়া দিশসমূহ আছিল মোৰ নিৰ্দেশনা অনুকৰণ কৰা আৰু সাৱধানে শুন। তেওঁলোকে সাধাৰণ ভংগীমাবোৰৰ নাম শিকিছিল আৰু শৰীৰৰ অংগবোৰৰ নাম শিকাৰ লগে লগে খেলটো ভালকৈ উপভোগ কৰিছিল। মই নিৰ্দেশ দিওঁতে কৰা অভ্যাসৰ বাবে মোৰ ইংৰাজী ভাষাৰ ওপৰত আত্মবিশ্বাস বাঢ়িছিল বুলি মই অনুভৱ কৰিছিলোঁ।

মোৰ শ্ৰেণীটোত বহুত ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আছিল যদিও তেওঁলোক প্ৰত্যেকেই খেলটো বুজিছে বুলি মই জানিছিলোঁ। মই আঠৰ পৰা দহজন ছাত্ৰ-ছাত্ৰী লৈ সৰু সৰু দল কৰি লৈছিলোঁ। প্ৰতিটো দলত এজন ছাত্ৰই শিক্ষকৰ ভূমিকা লৈছিল আৰু বাকীসকলক নিৰ্দেশনা দিছিল। মই শিক্ষক হিচাপে মদনক দেখি আচৰিত হৈছিলোঁ যে, মদন যিজন ল'ৰাই আগতে সমনীয়াৰ সংগ লোৱা নাছিল, তেওঁ সেইদিনা অতি স্বাভাৱিকভাৱেই উদ্যমেৰে খেলত অংশগ্ৰহণ কৰিছিল। মই মদনক 'Slow learner' (লেহেমীয়া শিকাৰ বা অনগ্ৰসৰ শিশু) হিচাপে ধৰি লৈছিলোঁ। মদনে নিশ্চয় ভাবিছিল যে ইংৰাজীত আমি সকলোৱেই নতুন শিকাৰ আৰু এই কথাই তেওঁক অংশগ্ৰহণৰ বাবে আত্মবিশ্বাসী কৰি তুলিছিল। এদিন স্কুল ছুটিৰ পাছত মই গাঁৱৰ মাজেদি খোজকাটি গৈ থাকোঁতে দেখিছিলোঁ যে, মোৰ এদল ছাত্ৰই 'Do what I say' খেলটো খেলি আছে। তেওঁলোকে খেলটো নিজৰ ভায়েক ভনীয়েকসকলকো শিকাইছিল। কিন্তু, তেওঁলোকৰ ইংৰাজী

উচ্চাৰণ আৰু শব্দবোৰ সঠিক নোহোৱাৰ বাবে মোৰ চিন্তা হৈছিল।

চিন্তন (Pause for thought)

- সীমা দাসে ভাষা শিকাবৰ বাবে খেলটো খেলিবলৈ দিছিল। খেলটোৰ পৰা অন্যান্য কি লাভ হৈছিল?
- মদনৰ দৰে ছাত্ৰ আপোনাৰ শ্ৰেণীত আছে নেকি? আপুনি ভাবেনে যে খেলে তেওঁলোকক অংশগ্ৰহণৰ সুযোগ দিয়ে?
- বিদ্যালয়ৰ পাছত তেওঁৰ ছাত্ৰসকলে খেলটো খেলা আৰু অন্য ল'ৰা-ছোৱালীক খেলটো শিকোৱা কথাটোৱে কি তাৎপৰ্য বহন কৰিছে?
- ইংৰাজী শিকনত জড়িত কৰাবৰ বাবে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক আপুনি কিবা খেল খেলিবলৈ দিছিলনে? যদি খেলিবলৈ দিছিল তেনেহ'লে ই নিয়মিতভাৱে নে মাজে সময়ে?
- সীমা দাসে চিন্তাৰ পৰা মুক্ত হ'বলৈ কি কৰিব লাগিব?

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে শব্দ আৰু ভংগীমাৰে খেল খেলি ভাল পায়। ইংৰাজী ভাষা শিকিবৰ বাবে আপুনি সাধাৰণ খেল শ্ৰেণীকোঠাত খেলাব পাৰে। এনে কৰিলে আপোনাৰ নিজৰো ইংৰাজীৰ ক্ষেত্ৰত আত্মবিবাস বাঢ়িব।

ত্ৰি য়া-কলাপ ৪: ইংৰাজী ভাষাৰ খেল (Activity 4: English language games)

সমল ২ আৰু সমল ৩ ত থকা খেল আৰু ত্ৰি য়া-কলাপসমূহ সাৱধানে সময় লৈ পঢ়ক। আপোনাৰ সহকৰ্মীৰ লগত পঠন বা নিজা ভাব বিনিময় কৰিব পাৰে।

পঢ়াৰ পাছত আপুনি যিকোনো এটা সমল শ্ৰেণীকোঠাত চেষ্টা কৰিবৰ বাছি ল'ব পাৰে। শব্দ আৰু খণ্ডবাক্যবোৰ কোনো শিক্ষক বা ঘৰত কাৰোবাৰ লগত অনুশীলন কৰক। খেলটোৰ বাবে শ্ৰেণীটো কেনেকৈ সংগঠিত কৰিব পাৰে ভাবক। এইটো আপুনি শ্ৰেণীৰ ভিতৰত নে বাহিৰত খেলাব? খেলত ঘৰুৱা ভাষা ব্যৱহাৰ নকৰাকৈ পাৰিবনে? আপোনাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ লগত সমল ২ বা ৩ ৰ পৰা আপোনাৰ পছন্দৰ খেল আৰম্ভ কৰক। যেতিয়া তেওঁলোকে এটা খেলৰ লগত পৰিচিত হ'ব তেতিয়াই ইংৰাজী অনুশীলনৰ বাবে এটা নতুন খেল আৰম্ভ কৰিব। যদি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে এটা খেল ভাল পায়, তেওঁলোকক খেলটো শ্ৰেণীৰ বাহিৰত খেলিবলৈ উৎসাহিত কৰিব।

ভাষা খেলৰ বাবে সপ্তাহত এদিন ৰাখিব নতুবা মাহত দুবাৰ এটা খেল খেলিব। মূল্যায়নৰ বাবে কোনজন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে সাৱধানেৰে শুনিলে আৰু কোনে ভাল বোধ শক্তিৰে সঁহাৰি জনাইছে, কোনোবাই মূৰ জোকাৰি সঁহাৰি জনাইছে, সেইটো মন কৰক। ভালদৰে অনুমান কৰিব পৰা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বিষয়েও লিখক আৰু কোনে নিজৰ প্ৰাৰ্থনা ইংৰাজীতে সুধিবলৈ চেষ্টা কৰিছে তাকো লিপিবদ্ধ কৰক।

ভি.ডি.অ' : শিকনৰ বাবে কথোপকথন (Video: Talk for learning)

৪) সাৰাংশ (4 Summary)

এই গোটত ভাষা শিকনৰ যোগেদি সত্ৰিয় অংশগ্ৰহণ সম্পৰ্কে আপোনাৰ লগতে আপোনাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক পৰিচয় কৰোৱা হৈছে। প্ৰতিদিনৰ শ্ৰেণীকোঠাৰ ৰুটিনখন শক্তি শালী কৰিবৰ বাবে মূল ভাষাৰ কথন আৰু শ্ৰৱণৰ ওপৰত বিশেষভাৱে মনোনিৱেশ কৰা হৈছে।

ইংৰাজী ভালকৈ শিকিবলৈ হ'লে আপোনাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক সঘনাই কোৱা আৰু শুনাব অভ্যাসৰ প্ৰয়োজন। ই কেৱল মাত্ৰ ভাষাৰ পাঠত সীমিত হ'লেই নহ'ব। বিদ্যালয়ৰ দিনটোৰ বিভিন্ন সময়ত ইংৰাজীৰ ব্যৱহাৰ বঢ়াওক। আপোনাৰ শ্ৰেণীকোঠাৰ ৰুটিনে ইয়াৰ বাবে নিয়মীয়া সুবিধা আগবঢ়াব।

অন্য প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ৰ ইংৰাজীৰ শিক্ষকে এই বিষয়ৰ ওপৰত উন্নয়নৰ বাবে লোৱা অন্যান্য গোটবোৰ হ'ল —

- সৃজনমূলকভাৱে পাঠ্যপুথিৰ ব্যৱহাৰ (Using the textbook creatively)

- গীত, ওমলা গীত আৰু শব্দৰ খেল (Songs, rhymes and word play)
- সৃষ্টিশীল কলাৰ জৰিয়তে ইংৰাজী শিকন (Learning English in the creative arts)
- ইংৰাজী আৰু বিষয়বস্তুৰ সমন্বিতকৰণ (English and subject content integration)
- ইংৰাজীৰ বাবে সমাজৰ সমলসমূহ (Community resources for English)

সমলসমূহ (Resources)

সমল ১ : শিকনৰ বাবে কথোপকথন (Resource 1: Talk for learning)

শিকনৰ বাবে কথোপকথন কিয় গুৰুত্বপূৰ্ণ (Why talk for learning is important)

কথোপকথন হৈছে মানৱৰ ত্ৰ মবিকাশৰ এক অংশ যিয়ে আমাক ভাবিবলৈ, শিকিবলৈ আৰু পৃথিৱী সম্বন্ধে এটা ধাৰণা হোৱাত সহায় কৰে। যুক্তি, জ্ঞান, বোধৰ বিকাশৰ বাবে মানুহে ভাষাক এক আহিলা হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰে। সেয়েহে, উৎসাহী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ কথোপকথনক শিকনৰ অভিজ্ঞতাৰ অংশ হিচাপে ধৰা হয় আৰু ই তেওঁলোকৰ শৈক্ষিক উন্নয়নৰ অগ্ৰগতিক বুজায়। শিকা কথৰ ওপৰত নিজৰ ধাৰণাৰে কথা পতাৰ অৰ্থ হৈছে —

- ধাৰণাবোৰ অনুসন্ধান কৰা (those ideas are explored)
- যুক্তিৰ বিকাশ আৰু সংগঠিত ৰূপত প্ৰকাশ কৰা (reasoning is developed and organized)
- ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে বেছিকৈ শিকিছে (as such, students learn more)

এটা শ্ৰেণীকোঠাত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ কথোপকথন বিভিন্ন ধৰণে ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি। এই কথোপকথন অৰ্থ নুবুজাকৈ পুনৰাবৃত্তি কৰাৰ ক্ষেত্ৰত আৰু ত্ৰ মে আলোচনালৈ আগবাঢ়ি যোৱাত সহায়ক হ'ব পাৰে।

পৰম্পৰাগতভাৱে শিক্ষকৰ কথোপকথন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ কথা নাইবা জ্ঞানতকৈ বেছি প্ৰভাৱশালী আছিল। যি কি নহওঁক শিকনৰ বাবে কথোপকথনৰ ব্যৱস্থা কৰোঁতে পাঠ পৰিকল্পনা কৰিব লাগে যাতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে পূৰ্বৰ অভিজ্ঞতাৰ লগত সম্পৰ্ক ৰাখি অধিক বাৰ্তালাপ কৰিব পাৰে আৰু অধিক শিকিব পাৰে। শিক্ষকৰ লগত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ প্ৰশ্নৰ উত্তৰ শিতান এটা ৰাখিবই লাগে আৰু ইয়াক কৰিবলৈ যাওঁতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ নিজা ভাষা, ধাৰণা, যুক্তি আৰু আগ্ৰহক বেছি সময় দিব লাগে। আমাৰ বহুতে এটা কঠিন বিষয় লৈ যিকোনো এজনৰ লগত কথা পাতিবলৈ বিচাৰে নতুবা কিবা এটা জানিবলৈও কথা পাতে। শিক্ষকসকলে এই স্বাভাৱিক প্ৰবৃত্তিটোৰ বাবে কাৰ্য পৰিকল্পনা কৰিব পাৰে।

শ্ৰেণীকোঠাত শিকন কাৰ্যৰ বাবে পৰিকল্পিত কথোপকথন (Planning talk for learning activities in the classroom)

পৰিকল্পিত কথোপকথন কাৰ্য মাথো সাহিত্য আৰু শব্দ সম্ভাৰ নহয়। ই গণিত, বিজ্ঞানৰ আৰু অন্য বিষয়ৰো পৰিকল্পনাৰ অংশ। গোটেই শ্ৰেণীৰ বাবে বা দুজন বা দলগতভাৱে, বহিঃভাগৰ কাৰ্য, নাটিকা ভিত্তিক কাৰ্য, লিখন, পঠন, বাস্তৱিক অনুসন্ধান আৰু সৃষ্টিশীল কৰ্ম সকলোতে ইয়াৰ পৰিকল্পনা কৰিব পাৰি।

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ পূৰ্বৰ অভিজ্ঞতাৰ ভিত্তিত আৰু আনন্দদায়ক কৰি ৰূপায়ন কৰিব পাৰিলে ভাষা আৰু সংখ্যাৰ সীমিত জ্ঞানৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীকো উচ্চমানৰ কথা চিন্তা কৰাৰ কৌশল শিকাব পাৰি। উদাহৰণস্বৰূপে, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে কোনো এটা সাধুৰ বিষয়ে পূৰ্বানুমান কৰিব পাৰে, ফটোৰ পৰা এটা জন্তু বা কোনো আকৃতিৰ বিষয়ে অনুমান কৰি ছবি আঁকিব পাৰে বা প্ৰকৃত বস্তুটোৰ বিষয়ে অনুমান কৰিব পাৰে। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে নাটকৰ চৰিত্ৰ বা পুতলা নাচৰ সমস্যাৰ বিষয়ে সম্ভাৱ্য সমাধান আৰু পৰামৰ্শৰ তালিকা প্ৰস্তুত কৰিব পাৰে। আপুনি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক কিহৰ বিষয়ে শিকাব আৰু ভাবিবলৈ দিব আৰু তাৰ লগে লগে কেনেকুৱা ধৰণৰ কথা বাৰ্তাৰ বিকাশ হোৱাতো বিচাৰে সেই বিষয়ে পাঠ পৰিকল্পনা যুগুত কৰক। কিছুমান কথা বাৰ্তা উদ্ঘাটনমূলক। যেনে - 'What could happen next?', 'Have we seen this before?', 'What could this be?' নতুবা 'Why do you think that is?' অন্য কিছুমান কথা বিবেচনামূলক। যেনে - ধাৰণা স্থিৰ কৰা, প্ৰমাণ বা পৰামৰ্শ দিয়া।

কথা বা সংলাপৰ মাজেদি সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে অংশগ্ৰহণ কৰিব পৰাকৈ ইয়াক আমোদজনক, আনন্দদায়ক আৰু সম্ভৱ কৰি প্ৰস্তুত কৰিবলৈ চেষ্টা কৰক। উপলুঙা কৰা বা ভুল হ'ব বুলি ভবাৰ ভয়ৰ পৰা মুক্ত হৈ মুকলিকৈ নিজৰ ভাৱ অনুভূতি প্ৰকাশ কৰিব পৰাকৈ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল সহজ হোৱা প্ৰয়োজন।

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ কথা-বতৰা বা বাৰ্তালাপৰ বাতাবৰণৰ সৃষ্টি (Building on students' talk)

শিকনৰ বাবে বাৰ্তালাপে শিক্ষকক সুযোগ দিয়ে-

- ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে কি কয় শুনিবলৈ (listen to what students say)
- প্ৰশংসা আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ ধাৰণা আগবঢ়াই নিবলৈ (appreciate and build on students' ideas)
- ইয়াক আৰু আগুৱাই নিবৰ বাবে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক উৎসাহিত কৰিবলৈ (encourage the students to take it further)

সকলোবোৰৰ সঁহাৰিয়ে লিখিত বা আনুষ্ঠানিক হোৱাৰ প্ৰয়োজন নাই, কাৰণ বাৰ্তালাপৰ মাজেৰে ধাৰণাৰ বিকাশো শিকনৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ অংশ। আপুনি তেওঁলোকৰ অভিজ্ঞতা আৰু ধাৰণাক যিমানদূৰ পাৰি শিকনৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰাসংগিক কৰি তুলিব পাৰে। ভাল ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বাৰ্তালাপ উদ্ঘাটনমূলক। ইয়াৰ অৰ্থ হৈছে এই উদ্ঘাটন আৰু প্ৰত্যাৱৰ্তনে ইজনে সিজনৰ ধাৰণাৰ প্ৰতি আত্মবিশ্বাস গঢ়ি তুলিব পাৰে। যাতে, তেওঁলোকৰ নিজৰ সঁহাৰিও দৃঢ় কৰিব পাৰে। দলগত বাৰ্তালাপক উৎসাহিত কৰা উচিত - কেৱল যিয়ে কৈছে তেওঁৰ উত্তৰ গ্ৰহণ কৰাতেই সীমিত হ'ব নালাগে। 'Why?' (কিয়), 'How did you decide that?' (তুমি এই সিদ্ধান্ত কেনেকৈ ল'লা?), 'Can you see any problem with that solution?' (তুমি এনে সমাধানত কিবা সমস্যা দেখা পাইছানে?) ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ দলৰ আলোচনাবোৰ শুনিবৰ বাবে আপুনি শ্ৰেণীকোঠাৰ চাৰিওকাষে পাক মাৰিব পাৰে আৰু এনেধৰণৰ প্ৰশ্নৰ জৰিয়তে তেওঁলোকৰ ভাব চিন্তাক গভীৰ কৰি তুলিব পাৰে।

আপোনাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ কথা বাৰ্তা, চিন্তা, ধাৰণা আৰু অভিজ্ঞতাক প্ৰশংসা কৰিলে তেওঁলোক উৎসাহিত হ'ব। যেতিয়া আপোনাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে কথা বাৰ্তা কয়, সাৱধানেৰে শুনে, ইজনে সিজনক প্ৰশ্ন সোধে আৰু ব্যাঘাত নজন্মোৱাকৈ শিকে, তেতিয়া তেওঁলোকৰ আচৰণক প্ৰশংসা কৰক। নিজকে গুৰুত্বহীন আৰু আপুনি কেনেকৈ তেওঁক সামৰি লৈছে এই বিষয়ে শ্ৰেণীৰ কোনো সদস্যই ভাবিব পাৰে, তাৰ বাবেও আপুনি সাৱধান হওক। সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে শ্ৰেণীত সমানে আৰু সম্পূৰ্ণভাৱে অংশগ্ৰহণ কৰিব পৰাকৈ কৰ্মপট্টা প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ যাওঁতে ই কেতিয়াবা অলপ সময় ল'ব পাৰে।

নিজকে প্ৰশ্ন সোধাৰ বাবে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক উৎসাহিত কৰক (Encourage students to ask questions themselves)

শ্ৰেণীকোঠাত এনেকুৱা এটা পৰিৱেশ গঢ়ি তোলাক য'ত ভাল, কঠিন প্ৰশ্ন সোধা হয় আৰু য'ত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ ধাৰণা বা ভাবনাক সন্মান আৰু প্ৰশংসা কৰা হয়। যদি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মনত তেওঁলোকক বা কেনেকৈ গ্ৰহণ কৰে নাইবা তেওঁলোকৰ চিন্তাধীনিক যদি মূল্য দিয়া নহয় বুলি ভয় ভাৱ সোমাই থাকে তেনেহ'লে তেওঁলোকে প্ৰশ্ন নুসুধিব। প্ৰশ্ন সুধিবৰ বাবে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক মাতিব লাগে, উৎসুকতা দেখুওৱাৰ বাবে উৎসাহিত কৰিব লাগে, নিজৰ শিকনৰ বিষয়ে বেলেগ ধৰণে ভাবিবলৈ তেওঁলোকক ক'ব লাগে আৰু আপোনাক ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ দৃষ্টিভংগীৰ বিষয়ে বুজাত সহায় কৰিব।

আপুনি কিছুমান নিয়মীয়া দল বা যুৰীয়া কামৰ পৰিকল্পনা কৰিব পাৰে নাইবা, 'ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ প্ৰশ্নৰ সময়' প্ৰস্তুত কৰিব পাৰে যাতে তেওঁলোকে নিজে স্পষ্ট হ'বৰ বাবে বা নিজৰ খুঁদুৱনি মাৰিবৰ বাবে প্ৰশ্ন সুধিব পাৰে। আপুনি কৰিব পাৰে —

- পাঠৰ এটা অংশৰ নামাকৰণ কৰক 'Hands up if you have a question' (তোমাৰ যদি প্ৰশ্ন আছে হাত দাঙা)।
- এগৰাকী ছাত্ৰক Hot-seat বা মুখ্যভাৱে বহুৱাওক যেন তেওঁ এটা চৰিত্ৰহে। যেনে - পাইথাগোৰাচ বা মীৰাবাই। এতিয়া তেওঁক বাকীসকলক প্ৰশ্ন সুধিবলৈ দিয়ক।
- যৌথভাৱে বা দলগতভাৱে 'Tell me more' খেলটো খেলাওক।
- প্ৰাথমিক অনুসন্ধানৰ অভ্যাসৰ বাবে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক Who / What / Where / When / Why (কোন/কি/ক'ত/কেতিয়া/কিয়) আদি সন্নিৱিষ্ট কৰিব পৰাকৈ এটা প্ৰশ্ন দিয়ক।
- ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক 'World Data Bank' ৰ পৰা কিছুমান তথ্য দিয়ক। যেনে - সম্পূৰ্ণ স্কুল / শিক্ষা লোৱা শিশুৰ শতকৰা নাইবা বেলেগ বেলেগ দেশত মাতৃদুগ্ধ পান কৰা বিস্তৃত তথ্য আৰু তেওঁলোকক প্ৰশ্নৰ বিষয়ে ভাবিবলৈ দিয়ক। আপুনিও এই তথ্যৰ বিষয়ে সুধিব পাৰে।

- সপ্তাহত ছাত্র-ছাত্রীৰ পৰা শুনা প্ৰশ্নৰ দ্বাৰা এখন প্ৰশ্ন দেৱাল সজাই তোলাক।

ছাত্র-ছাত্রীসকলে যেতিয়া মুকলিকৈ সহজভাৱে তেওঁলোকৰ মনলৈ অহা প্ৰশ্ন সুধিব বা উত্তৰ দিব, তেতিয়া আপুনি তেওঁলোকৰ আগ্ৰহ আৰু চিন্তাৰ মান দেখি নিশ্চয় সন্তুষ্ট হ'ব। কেনেকৈ স্পষ্ট আৰু সঠিকভাৱে যোগাযোগ কৰিব লাগে তেওঁলোকে সেয়া শিকিব আৰু তেওঁলোকে যে কেৱল মাত্ৰ মৌখিক আৰু লিখিত শব্দহে শিকিছে, তেনে নহয় তেওঁলোকৰ নতুন জ্ঞান আৰু কৌশলৰো বিকাশ সাধন হৈছে।

সমল ২ : দুটা ইংৰাজী ভাষাৰ খেল (Resource 2 : Two English language games)

সত্ৰিয়ভাৱে ইংৰাজী শ্ৰৱণ কৰাৰ বাবে আপোনাৰ ছাত্র-ছাত্রীসকলক উৎসাহিত কৰিব পাৰে আৰু আপুনি ব্যৱহাৰ কৰা ইংৰাজী তেওঁলোককো ক'বৰ বাবে আপুনি তেওঁলোকক উৎসাহিত কৰিব পাৰে। আপুনি কোৱা ইংৰাজী তেওঁলোকৰ কিমানজনে বুজি পাইছে আপুনি নিৰীক্ষণ কৰিব পাৰে। সমনীয়াসকলক নিৰীক্ষণ কৰিও ছাত্র-ছাত্রীসকলে শিকিব পাৰে। অংশগ্ৰহণৰ বাবে উৎসাহিত কৰিবলৈ আপুনি ইংৰাজীৰ লগে লগে ঘৰুৱা ভাষাও ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে।

‘মই যি কওঁ তাকে কৰা’ (‘Do What I Say’)

শিক্ষকে মৌখিকভাৱে নিৰ্দেশনা আৰু ছাত্র-ছাত্রীয়ে শুনিব আৰু সেইমতে কাম কৰিব। সাধাৰণ নিৰ্দেশেৰে আৰম্ভ কৰক।

ছাত্র-ছাত্রীয়ে ভালদৰে কৰিব পৰাৰ লগে লগে, খেলটো আৰু আগবঢ়াই নিয়ক। আপুনি খেলটো বেলেগ বেলেগ বিষয়ৰ বাবে গ্ৰহণযোগ্য কৰি ল'ব পাৰে।

- ‘Touch your nose.’
- ‘Touch your partner’s back.’
- ‘Hold up five fingers.’
- ‘Point to someone who has long hair.’
- ‘Put your pencil on the floor.’
- ‘Put your pencil under the chair.’
- ‘If you like mangoes, clap your hands.’
- ‘If you don’t like bananas, make a face.’
- ‘If Delhi is capital of India, put up your hands.’
- ‘If plants grow with the help of sunlight, nod your head.’

নিশ্চয় কোনো ছাত্রই আন কাৰোবাক নকল কৰিব কিন্তু, খেলটোৰ উদ্দেশ্য হৈছে প্ৰত্যেকেই শুনা আৰু ইংৰাজীৰ সঁহাৰি জনোৱা। যেতিয়াই ছাত্র-ছাত্রীয়ে এইটো কৰিব তেওঁলোকে বৰ্ণনা, দেহ ভংগী, স্থিতি, ভাল লগা, বেয়া লগা বিশেষ বিষয়ৰ ভাষা আৰু সাধাৰণ জ্ঞানৰ ভাষা আদিৰ বাবে শব্দ সম্ভাৰ শিকিব পাৰিব। শ্ৰেণীকোঠাত যেতিয়া এনেকুৱা কাৰ্য আপুনি আৰম্ভ কৰিব তেতিয়া, ছাত্র-ছাত্রীৰ জ্ঞানৰ পৰ্যায় আৰু তেওঁলোকৰ বাবে কেনেকুৱা কাৰ্য আৰু পৰিৱেশ হোৱাটো বাঞ্ছনীয় সেই বিষয়ে আপুনি নিশ্চিত হ'ব পাৰিব। ছাত্র-ছাত্রীয়ে কঠিন শব্দ বা নতুন কিবা শব্দ পালে সেইবোৰ ইংৰাজীৰ লগত খাপ খোৱাই কাৰ্য প্ৰদৰ্শন কৰাব পাৰে।

ছাত্র-ছাত্রীসকলক শুনিবলৈ আৰু সঁহাৰি জনাবৰ বাবে সময় দিয়ক। তেওঁলোকে ইংৰাজী কোৱাৰ প্ৰয়োজন নাই কেৱল আপোনাৰ কথাটো বুজি পোৱাটো প্ৰকাশ কৰিলেই হ'ব। সত্ৰিয় অংশগ্ৰহণৰ বাবে আপুনি আৰু ছাত্র-ছাত্রীসকলে খেলত ইংৰাজী আৰু ঘৰুৱা ভাষা ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে।

‘কোন’ অনুমান কৰা (Guess Who)

ছাত্র-ছাত্রীসকলক দুটা দলত ভাগ কৰক। ১ নং দলে মনে মনে কোনো এটা বস্তু বা মানুহৰ কথা ভাবিব আৰু ২ নং দলে সেইটো কোন বা কি অনুমান কৰি প্ৰশ্ন সুধিব। ১ নং দলে মাত্ৰ ‘Yes’ or ‘No’ (হয় বা নহয়) বুলিহে উত্তৰ দিব। আপুনি ২ নং দলক প্ৰশ্ন সোধাত নিশ্চয় সহায় কৰিব। তলত দিয়া ধৰণেৰে খেলটো প্ৰস্তুত কৰক।

১ নং দলৰ বাবে ৬ টা বস্তু বা মানুহৰ কথা ভাবক যাতে তেওঁলোকে কথা গোপনীয় হিচাপে ৰাখে — এইবোৰ তেওঁলোকৰ বাবে পৰিচিত হ'ব লাগিব যেনে - (Chair) চকী, (a table) টেবুল, (a spoon) চামোচ, (a tiffin box) টিফিন বাকচ, (a water bottle) পানীৰ বটল বা (a book) কিতাপ। মানুহৰ কথা যদি ভাবে তেনেহ'লে বৃত্তি লৈ ভাবক যেনে - (Postman) ডাকোৱাল, (Driver) ড্ৰাইভাৰ, (Cook) ৰান্ধনী, (Teacher) শিক্ষক, (Doctor) ডাক্তৰ, (Nurse) নাৰ্চ বা (Police) পুলিচ, (Woman

Police) মহিলা পুলিচ। তাৰপাছত গোটেই শব্দবোৰ ভাবক যাতে এইবোৰে বস্তু বা মানুহৰ বৰ্ণনা কৰিব পাৰে। তাৰপাছত ভাবক এই শব্দবোৰ লৈ কেনেকৈ প্ৰশ্ন সুধিব পাৰি।

১ নং দলক এই ৬ টা বস্তু বা নামৰ পৰা এটা গোপনে নিৰ্বাচন কৰিবলৈ দিয়ক। ১ নং দলৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে মনত ৰাখিব লাগিব যে, পুৰুষৰ দৰে মহিলাও এই বৃত্তিবোৰত থাকিব পাৰে। ইয়াত কিছুমান উদাহৰণ দিয়া হ'ল -

- মানুহৰ ক্ষেত্ৰত postman, driver, cook, teacher, doctor, nurse or policeman/woman (ডাকোৱাল, ড্ৰাইভাৰ, ৰান্ধনী, শিক্ষক, ডাক্তাৰ, নাৰ্চ, পুৰুষ পুলিচ বা মহিলা পুলিচ)
 - 'Is it a man or a woman?'
 - 'Does the person wear a uniform?'
 - 'Is the uniform white?'
 - 'Does the person use chalk/a stethoscope/a thermometer/a bicycle?'
 - 'Does the person work in a hospital/school/kitchen/police station?'
- For things (a chair, a table, a spoon, a tiffin box, a water bottle, and a book):
 - Size words: 'Is it big? Is it small?'
 - Shape words: 'Is it round? Is it square? Is it long?'
 - Colour words: 'Is it white? Is it black? Is it coloured?'
 - Material words: 'Is it made of plastic/paper/wood/leather/steel?'
 - Used-for words: 'Is it used for writing/reading/cutting/keeping things?'
 - Location words: 'Is it here in your bag/in this room/in school/in every house?'

শ্ৰেণীত খেলটো আৰম্ভ কৰাৰ আগতে ইংৰাজীত শব্দবোৰ আওঁৰাই ল'ব পৰাকৈ আপুনি নিজৰ বাবে সময় লওক। সম্ভৱ হ'লে লগৰ শিক্ষক বা আন কাৰোবৰ লগত খেলটো এবাৰ খেলি চাওক।

সমল ৩ : ইংৰাজীত কথন শ্ৰৱণক উৎসাহিত কৰিবৰ বাবে কাৰ্য (Resource 3: Activities to encourage speaking and listening in English)

(এইটো কৃষ্ণ কুমাৰৰ কিতাপ *This Child's Language and the Teacher* ৰ পৰা উদ্ধৃত কৰা হৈছে।)

এইয়া হৈছে বহুতো ত্ৰি-য়া-কলাপৰ মাজৰ কেইটামান মাত্ৰ যিবোৰ শিক্ষকে সাধাৰণ শ্ৰেণীকোঠাতো কৰিব পাৰে। প্ৰত্যেকবাৰেই এনে ত্ৰি-য়া-কলাপৰ সামান্য সাল-সলনি কৰি পুনৰাবৃত্তি কৰিলে শেষত ল'ৰা-ছোৱালীয়ে ইয়াক যথেষ্ট উৎসাহেৰে গ্ৰহণ কৰে। সেয়ে প্ৰতিটো ত্ৰি-য়া-কলাপ কেইবাবাৰো কৰিব আৰু প্ৰতিবাৰেই নতুন কিবা সংযোগ কৰিব। নতুনকৈ সংযোগ কৰাৰোৰৰ ৰেকৰ্ড ৰাখি যাওক যাতে আপোনাৰ নতুন সহকৰ্মীক সেইবোৰ দেখুৱাব পাৰে। ইয়াত বৰ্ণনা কৰা প্ৰতিটো ত্ৰি-য়া-কলাপেই আৰু বহুতো ত্ৰি-য়া-কলাপৰ আৰম্ভণি হ'ব পাৰে।

১) তুমি কি দেখিছিলি? (What Did You See?)

স্তৰ ১ : এজন শিশুক কোঠাৰ বাহিৰলৈ যাবলৈ কওক আৰু বাহিৰত কি ঘটিছে চাবলৈ কওক আৰু তেওঁ কি দেখিলে শ্ৰেণীত কওক। উদাহৰণস্বৰূপে, তেওঁ 'truck' (এখন ট্ৰাক), 'two shops' (দুখন দোকান) আৰু 'a bicycle' (এখন বাইচাইকেল) দেখিছিল।

স্তৰ ২ : এতিয়া বাকী ল'ৰা-ছোৱালীবোৰে সম্ভৱ হ'লে ঘূৰণীয়াকৈ বহি লৈ তেওঁক এজন এজনকৈ প্ৰশ্ন সুধিব আৰু প্ৰতিজনে এটাকৈ প্ৰশ্ন সুধিব। উদাহৰণস্বৰূপে, এজন শিশুৱে সুধিব পাৰে 'What was hanging from the bicycle's handle?' (বাইচাইকেলৰ হেণ্ডেলত কি লৈ গৈছিল?) উত্তৰ হ'ব পাৰে 'A basket' (এটা বাস্কেট)। পাছৰ প্ৰশ্ন হ'ব পাৰে 'What colour was the basket?' (বাস্কেটটোৰ ৰং কি আছিল)?

স্তৰ ৩ : প্ৰশ্ন সোধাৰ প্ৰথম ৰাউণ্ড শেষ হোৱাৰ পাছত বাহিৰলৈ যোৱা শিশুজনক শিক্ষকে সুধিব 'Who asked the best question?' (শ্ৰেষ্ঠ প্ৰশ্ন কোনে সুধিলে) ধৰি লোৱা হ'ল তেওঁ ক'লে, 'Shashi asked the best question; শশীয়ে শ্ৰেষ্ঠ প্ৰশ্নটো সুধিলে'; 'শিক্ষকে সুধিব' 'What was the question?' (প্ৰশ্নটো কি আছিল)?

স্তৰ ৪ : পাছৰ ৰাউণ্ডটো শশীৰ পৰা আৰম্ভ। আগৰ বাৰৰ শিশুজনে নেদেখা কিবা চাই আহিবৰ বাবে শশীক কোৱা হ'ব। যেতিয়া তেওঁ ঘূৰি আহিব শিশুসকলে নতুন প্ৰশ্নৰে আৰম্ভ কৰিব- পূৰ্বতে সোধা প্ৰশ্ন নহ'ব।

২) অনুসন্ধানকাৰীক সোধক (Asking the Explorers)

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ এটা সৰু দলক (৫/৬ জনতকৈ বেছি হ'ব নালাগে) কোনো এটা বিশেষ বস্তু অধ্যয়নৰ বাবে বিদ্যালয়ৰ ওচৰে-পাজৰে যাবলৈ দিয়ক বা বিদ্যালয় ভৱনৰ বিভিন্ন ঠাইলৈ যাবলৈ দিয়ক। উদাহৰণস্বৰূপে, তেওঁলোকক গছ-গছনি, এখন চাহৰ দোকান, এখন ভঙা দলং নতুবা এটা চৰাইৰ বাহ পৰীক্ষা কৰিবলৈ পঠাব পাৰি। তেওঁলোকক এইটো খুউব সাৱধানে অনুসন্ধান বা নিৰীক্ষণ কৰিবলৈ ক'ব লাগে আৰু তেওঁলোকে মন কৰা প্ৰতিটো বস্তুকে তেওঁলোকৰ মাজত আলোচনা কৰিবলৈ দিব লাগে। যেতিয়া এই অনুসন্ধানত যোৱা দলটো আঁতৰি যাব তেতিয়া শ্ৰেণীত থকা সকলক যিকোনো এটা বস্তুৰ বিষয়ে অলপ বহলাই ক'ব লাগে। যেনে - যদি দলটো এখন চাহৰ দোকান চাবলৈ গৈছে শ্ৰেণীটোক কওঁক যে, চাহৰ দোকানত কেনেকুৱা বস্তু বেছি থাকে, কোনে চলাই আৰু এই বস্তুবোৰ ক'ত বেছিকৈ থাকে, ক'ৰ পৰা অনা হয় ইত্যাদি। যেতিয়া অনুসন্ধানকাৰী দলটো ঘূৰি আহিব, তেওঁলোক শ্ৰেণীত প্ৰশ্নৰ সন্মুখীন হ'ব। শিক্ষকে পাছৰবাৰ বেলেগ এটা দল পঠাব।

৩) মই কি দেখিলো অনুমান কৰা (Guess What I Saw)

এটা শিশু বাহিৰলৈ যাব, দুৱাৰমুখত বা শ্ৰেণীৰ পৰা অলপ দূৰৈত বৈ থাকিব আৰু তাইৰ চাৰিওফালে থকা বস্তুবোৰ চাব (ই যিকোনো হ'ব পাৰে - tree, leaf, squirrel, bird, wires, pole, grass, stones - গছ, পাত, কেৰ্কেটুৱা, চৰাই, তাঁৰ, খুঁটা, ঘাঁহ, শিল) যেতিয়া তেওঁ ঘূৰি আহিব তেতিয়া বস্তুবোৰৰ বিষয়ে মাত্ৰ এটা বাক্যহে ক'ব। যেনে - তাই ক'ব পাৰে 'What I saw is brown.'

এতিয়া শ্ৰেণীৰ প্ৰত্যেকেই বস্তুটোৰ বিষয়ে অধিক জানিবৰ বাবে প্ৰশ্ন সোধা আৰু অনুমান কৰাৰ এবাৰ সুযোগ পাব। যেনে - প্ৰশ্নবোৰ এনেকুৱাধৰণৰ হ'ব পাৰে -

Child 1: 'Is it thin?'

Answer: 'No.'

Child 2: 'How big is it?'

Answer: 'It's quite big.'

Child 3: 'Is it as big as a chair?'

Answer: 'No, it's smaller than a chair.'

Child 4: 'Can it turn?' ...

শেষত যেতিয়া অনুমানটো শুদ্ধ হ'ব, কিছুমান ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে উত্তৰটোত আপত্তি কৰিব পাৰে আৰু প্ৰশ্ন সুধিব পাৰে। উদাহৰণস্বৰূপে, কোনোবাই ক'ব পাৰে যে ৰঙটো brown (মুগা) নাছিল, ই বোকাৰ দৰে আছিল। তেনে অৱস্থাত শিক্ষকজনৰ ভূমিকা অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ। তেওঁ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক অৰ্থৰ মাজৰ সূক্ষ্ম পাৰ্থক্যবোৰ বুজাই দিব পাৰে।

৪) যি কোৱা হৈছিল কৰা (Doing What Was Said)

শিশুসকলক মন দি শুনিবলৈ কওক আৰু আপুনি কোৱামতে কৰিবলৈ কওক। সাধাৰণ কামৰ পৰা আৰম্ভ কৰক আৰু গোটেই শ্ৰেণীটোকে একেলগে কৰিবলৈ কওক। উদাহৰণ -

'Touch your head.'

'Close your right eye.'

'Clap on your head.'

শ্ৰেণীটোক দুটা দলত ভাগ কৰক। প্ৰথম দলক কিবা কৰিবলৈ শিক্ষকে নিৰ্দেশ দিব আৰু প্ৰথম দলটোৱে সেই একেই নিৰ্দেশ দ্বিতীয়টো দলক দিব। লাহে লাহে আপোনাৰ নিৰ্দেশ কিছু জটিল কৰি নি থাকিব। উদাহৰণ -

'Touch your head with both hands, then touch your right ear with your right hand.'

'Close both eyes, touch your neighbour, ask him to give you his left hand.'

যেতিয়া এটা দলৰ শিশুৱে আন এটা দলক নিৰ্দেশ দিব তেতিয়া তেওঁলোকে শূন্য প্ৰতিটোকে পুনৰাবৃত্তি কৰিব নালাগে। নতুন নিৰ্দেশ দিবৰ বাবে তেওঁলোকক উৎসাহিত কৰক।

৫) তুলনা (Comparing)

দেখাত একেধৰণৰ বস্তু সজাওক। যেনে – দুই বা ততোধিক গছৰ পাত, বেলেগ বেলেগ গছৰ ফুল, শিল গুটি, বেলেগ বেলেগ আকৃতিৰ কাগজৰ টুকুৰা ইত্যাদি। শিশুসকলক সজাই থোৱা এটা চেষ্টাৰ বিষয়ে আপুনি বৰ্ণনা কৰোঁতে শুনিবলৈ দিয়ক আৰু আপোনাৰ বৰ্ণনাৰ ভিত্তিত আপুনি কোনটো বস্তুৰ কথা কৈছে তাক তেওঁলোকে বিচাৰ কৰিব লাগিব। উদাহৰণস্বৰূপে,

‘I’m thinking of a leaf that is smooth and long, and it has even edges.’

এই কাৰ্য কৰাৰ পাছত শিশুসকলক অলপ সময়ত বস্তু নিৰ্ণয় কৰা আৰু বৰ্ণনা কৰিবলৈ ক’ব। প্ৰতিবাৰতেই বস্তুবোৰ সলাব আৰু এই কাম আপুনি কৰিব। প্ৰতিবাৰতে অতি সূক্ষ্ম বৈশিষ্ট্যবোৰ চিনাক্ত কৰিব।

Additional Resources

- Teachers of India classroom resources: <http://www.teachersofindia.org/en>
- ‘Children talk their way into literacy’ by Gordon Wells:
http://people.ucsc.edu/~gwells/Files/Papers_Folder/Talk-Literacy.pdf

References/bibliography

Amritavalli, R. (2007) *English in Deprived Circumstances: Maximising Learner Autonomy*. Department of Linguistics, The English and Foreign Languages University, University Publishing Online. Foundation Books.

Cummins, J. (undated) ‘BICS and CALP’ (online), Jim Cummins’ Second Language Learning and Literacy Development Web. Available from: <http://iteachilearn.org/cummins/bicscalp.html> (accessed 2 July 2014).

Cummins, J. (2000) *Language, Power, and Pedagogy: Bilingual Children in the Crossfire*. Bristol: Multilingual Matters.

Gibbons, P. (2002) *Scaffolding Language, Scaffolding Learning: Teaching Second Language Learners in the Mainstream Classroom*. Portsmouth, NH: Heinemann.

Krashen, S. (1981) *Second Language Acquisition and Second Language Learning*. Oxford: Pergamon Press.

Krashen, S. (1982) *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. Oxford: Pergamon Press.

Kumar, K. (1986) *The Child’s Language and the Teacher: A Handbook*. United Nations Children’s Fund.

Mohan, B. (1986) *Language and Content*. Reading, MA: Addison-Wesley.

Mohan, B., Leung, C. and Davison, C. (eds) (2001) *English as a Second Language in the Mainstream: Teaching, Learning and Identity*. New York, NY: Longman.

Wells, G. (2009) *The Meaning Makers: Learning to Talk and Talking to Learn*, 2nd edn. Bristol: Multilingual Matters.

Acknowledgements

Except for third party materials and otherwise stated below, this content is made available under a Creative Commons Attribution-ShareAlike licence (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>). The material acknowledged below is Proprietary and used under licence for this project, and not subject to the Creative Commons Licence. This means that this material may only be used unadapted within the TESS-India project and not in any subsequent OER versions. This includes the use of the TESS-India, OU and UKAID logos.

Grateful acknowledgement is made to the following sources for permission to reproduce the material in this unit:

Resource 3: extracts from *The Child's Language and the Teacher: A Handbook*, Krishna Kumar, United Nations Children's Fund, 1986.

Every effort has been made to contact copyright owners. If any have been inadvertently overlooked the publishers will be pleased to make the necessary arrangements at the first opportunity.

Video (including video stills): thanks are extended to the teacher educators, headteachers, teachers and students across India who worked with The Open University in the productions.